

Pātia pāroru'ia ta'au tamaiti i te tuātau tau meitaki

Ko tēia te pāroru'anga meitaki rava atu nōna

immunise

their best protection

Mē e metua koe, mē kore ra, e tangata ākono tiaki tamariki, no'ou tēia pēapa tuatua 'akakitekite.

Tē 'akakite atu nei tēia i te au ukī mata'iti o ta'au pēpē nō tōna au pātia'anga pāruru, kia rave'ia.

Ko tēia te pāruru'anga meitaki rava atu nō te au pēpē ē te au tamariki, mē pātia pāruru'ia rātou, i te tuātau tei anoano'ia tika ai.

Pāruru'ia ta'au tamaiti ē to'ou kōpu tangata

Ko te pātia'anga pāruru te rāvenga meitaki rava atu nō te pāruru i to'ou kōpu tangata, kia kore ē tu'ia ē te au maki piri kino ē 12. Ka firī ua tēia mē rave'ia i Nū Tīrēni nei nō te au pēpē katoatoa, te au tamariki rikiriki, ē te au tamariki māpū, ē tae ua atu rātou ki tō rātou rā anau'anga ē 18 mata'iti ei rātou.

Ka 'anga'anga tēia pātia'anga pāruru'anga nā roto i te tauturu'anga i ta'au tamaiti, kia rauka i tōna kōpapa i te 'anga i tēta'ī au manumanu rikiriki pāruru o te kōpapa, nō te tamaki atu i te au maki piri kino. Nā teia rāvenga i orā ai mirioni mirioni o te iti tangata takapini i teiane-ao i te au mata'iti tātakitā'ī.

Ea'a ka pātia paruru'ia ai?

I te ma'ata'anga o te taime, e 'anau mai ana te au pēpē ma tō rātou tūranga nātura ārai pāruru i te au maki piri kino. Ko te au pēpē kai ū tangata, ko rātou tē ka rauka mai tēta'ī au manumanu rikiriki pāruru 'akaou mai, mei roto mai i te ū o tō rātou Māmā. E tuātau poto 'ua tō tēia rāvenga pāruru nātura, e kārē rauka i teia rāvenga i te pāruru i ta'au pēpē kia kore e tu'ia e te au maki piri kino kātotoa.

Ka anoano'ia
te au pēpē e te
au tamariki kia rave'ia
te au pātia'anga pāruru
nō rātou, ei rāvenga i te
pāruru 'ia rātou, kia kore
e tu'ia e te au maki
piri kino.

E mea puapinga ma'ata kia pātia pāruru'ia ta'au pēpē, mē kore ra, ta'au tamaiti, i te au tuātau tei tāmanako'ia atu, ei rāvenga i te ōronga atu i te tūranga pāruru meitaki rava atu nō rātou.

Te āru matatio'anga i te au pātia'anga pāroru

'Akamata'ia te au pātia'anga pāroru ō ta'au tamaiti, mē tae 'aia ki te 6 epetoma, nō te rāvenga meitaki rava atu i te pāroru'anga iāia i te au maki piri kino.

Ko te '**Akano'ono'o'anga Pātia'anga Pāroru ā te Bāsileia** (National Immunisation Schedule) te akapapa'anga tuātau tei tāmanako'ia no te au pātia'anga me rave'ia. Ka akaari atu teia i te tuātau tau no te au pātia'anga pāroru tātakitai o tāau tamaiti kia raveia, ei rāvenga e rauka mai ei te tūranga pāroru meitaki rava atu nona.

E mea puapinga ma'ata no tāau tamaiti kia raveia tōna au pātia'anga pāroru katoatoa.

Ākara'ia atu te 'Akano'ono'o'anga Pātia'anga Pāroru ā te Bāsileia (National Immunisation Schedule) i te kapi āru mai i teia. E mea pu'apinga ma'ata i te tautā kia pātia pāroru'ia ta'au tamaiti i te taime tano meitaki tikāi, ei rāvenga kia ōronga'ia atu te tūranga pāroru'anga meitaki rava atu nōna, inā rā, mē ka tāvarevare koe, ka rauka rāi iā koe i te rapu kia roko'ia te tuātau tau kia rave'ia tēia. (Ākara meitaki: Ka anoano'ia koe kia 'akamata i te au pātia'anga pāroru nō ta'au tamaiti nō te maki rotavirus, i mua ake kā tae ei 'aia ki te 15 epetoma.) Mē tē manako ra koe ē, pēnei, kāre i rave'ia ana tēta'i okota'i, mē kore ra, tēta'i au pātia'anga pāroru ō ta'au tamaiti, ē komakoma atu koe ki to'ou taote kōpu tangata, mē kore ra, ki te nēti.

Ka rēkōti te taote, mē kore ra, te nēti, i te au pātia'anga pāroru tē ka rave'ia nō ta'au tamaiti, ki roto i te **Rētita Bāsileia ō te Pātia'anga Pāroru** (National Immunisation Register - NIR) (ākara'ia atu te kapi 10 nō tēta'i au tuatua 'akakitekite 'akaou mai nō te NIR).

Ka rēkōti katoa'ia te au pātia'anga pāroru ki roto i te **Setifiketi Pātia'anga Pāroru** (Immunisation Certificate) o tāau tamaiti i roto i tona puka o te *Well Child Tamariki Ora My Health Book*. Kia ma'ara iā koe i te 'apai i te puka *Well Child Tamariki Ora My Health Book* ō ta'au tamaiti, mē aere koe ki kō i te taote, mē kore ra, i te nēti, i te au tuātau tātakita'i, mē aere ta'au tamaiti nō tōna pātia'anga pāroru kia rave'ia. Ka anoano'ia koe kia 'akaari atu i te Setifiketi Pātia'anga Pāroru (Immunisation Certificate), mē 'akamata ta'au tamaiti i te aere ki tēta'i ngā'i 'anga'anga ākono tamariki (child care service), ki te pūnanga reo, mē kore ra, ki te apī'i tuata'i (primary school).

Na'au rāi ē iki ē, kia rave'ia te pātia'anga pāroru – mē kā tika, ē komakoma atu koe ki tō kōtou taote kōpu tangata, mē kore ra, ki te nēti, mē e au ui'anga ta'au.

Te 'Akano'ono'o'anga Pātia'anga Pāruru ā te Bāsileia (National Immunisation Schedule)

Uki mata'iti

Te au maki piri kino kia ārai pāruru'ia atu

Te vairākau pāruru maki

E6
au
epetoma

Te maki rotavirus ('akamata'ia te tā-
'anga'anga i te tū'anga vairākau mua,
i mua ake i te 15 epetoma)

RotaTeq® (oral)

Te maki tipitēria + te maki tetanati +
te maki mare totō (petusisi [pertussis]) +
te maki pōrio + te maki hepatātisi B
(hepatitis B) + te maki *Haemophilus*
influenzae tūranga b (Hib)

INFANRIX® hexa

Te maki pneumococcal

PREVENAR 13®

E3
au
marama

Te maki rotavirus

RotaTeq® (oral)

Te maki tipitēria + te maki tetanati +
te maki mare totō + te maki pōrio +
te maki hepatātisi B + te maki
Haemophilus influenzae tūranga b (Hib)

INFANRIX® hexa

Te maki pneumococcal

PREVENAR 13®

E5
au
marama

Te maki rotavirus

RotaTeq® (oral)

Te maki tipitēria + te maki tetanati +
te maki mare totō + te maki pōrio +
te maki hepatātisi B + te maki
Haemophilus influenzae tūranga b (Hib)

INFANRIX® hexa

Te maki pneumococcal

PREVENAR 13®

E15
au
marama

Te maki *Haemophilus influenzae*
tūranga b (Hib)

Act-HIB®

Te au maki mīsara + te au maki māmū +
te maki rūbela

M-M-R® II

Te maki pneumococcal

PREVENAR 13®

E4
au
mata'iti

Te maki tipitēria + te maki tetanati +
te maki mare totō + te maki pōrio

INFANRIX® IPV

Te au maki mīsara + te au maki māmū
+ te maki rūbela

M-M-R® II

E11
au
mata'iti

Te maki tetanati + te maki tipitēria +
te maki mare totō

BOOSTRIX®

E12
au
mata'iti

Te maki human papillomavirus
(HPV) (ko te tamariki tamā'ine ua)

GARDASIL® (ē 3
tūanga vairākau i te
roa'anga o te 6
marama)

Ea'a te au maki piri kino tā te pātia'anga pāruru ka ārai pāruru?

Ko te maki piri o te karaponga, te maki **tipitēria** (diphtheria). Ka 'akangatā teia maki i te 'akaea a'o, me kore ra, i te āpuku. Pēnei, ka arapaki katoa te maki tipitēria i te au ko'u uaua 'unga'unga rikiriki (nerves), te au uaua o te kōpapa (muscles), ē te puku'atu.

Ka 'akatupu te **Haemophilus influenzae tūranga b** (Hib) i te maki meningitis (e maki piri takapini i te roro), ē te maki epiglottitis (te maki 'akaea o te karaponga tē ka ārairai i te au ara 'akaea a'o). Pēnei, ka 'akatupu katoa tēia i te maki nīmōnia ē te maki piri kino o te au pa'upa'u'ngā-ivi, ē i raro katoa ake i te pākiri.

Ko te maki **Hepatitis B** tē arapaki ana ma te tākinga-kino i te ate. Kā riro tēia maki i te 'aka-āpikēpikē ē te 'akamaki kino i te tangata tei tu'ia, ē ka 'aka-rengarenga tōna pākiri.

Nā te maki **human papillomavirus** (HPV) ē 'akatupu ana i te maki pu'aroto (cancer) ki te ngutu o te vairanga tamariki o te va'ine, ē pera katoa tēta'i au tū maki pu'aroto kē atu. E maki manumanu 'unga'unga rikiriki tēia, tei kitea'ia mai ē, vaiata te katoa'anga o te iti tangata o Nū Tirēni nei, ka arapaki'ia ā tēta'i tuātau. Kā riro katoa tēia i te 'akatupu i te au pātoa'anga o te ara 'anau'anga pēpē o te va'ine.

Nā te **au maki mīsara** ē 'akatupu ana i te maki 'akamura 'aka-pukupuku o te pākiri, te putāngi'u ta'eta'e te ūpe, te maremare, ē te mata mamae ē ta'eta'e ra te vai. Ka 'akatupu katoa tēia i te maki nīmōnia, te au maki kino piri o te taringa, ē te kino ki te roro.

Nā te **au maki māmū** ē 'akatupu ana i te maki 'akaea (swelling) takapini i te tuke mata, te fīva, ē te katu mamae. Pēnei, ka 'akatupu te maki māmū i te maki 'akaea ki te roro (swelling), ē te turi ki te taringa.

Nā te maki **pneumococcal** ē 'akatupu i te maki nīmōnia, te maki meningitis ē te poitini'anga o te toto. Pēnei, ka 'akatupu katoa tēia i te maki ūpe (sinus) ē te au maki kino ki te taringa.

Kāre te kōpapa ē tipatipa 'aka'ou mē tu'ia ē te maki **pōrio** (poliomyelitis) ē ka 'akangatā i te 'akaea a'o.

Ka 'akatupu te maki **rotavirus** i te ruaki ē te eke. Kā riro tēia i te 'akatupu i te marōkā kino o te kōpapa, ē tēta'ī taime, e mate tē ka tupu. Ko te au pēpē varevare tē ka arapaki kino 'ia ē teia.

Ka 'akatupu te maki **rūbela** i te tūranga maki meangiti 'ua o te 'akamura'anga 'akapukupuku ē te mamae o te pa'upa'u'nga-ivi. E tūranga kino tē kā tupu ki te va'ine kua nui, me tu'ia 'aia ē te maki rūbela i tōna 'akamata'anga i te nui. Pēnei, ka 'anau mai tāna pēpē ma te au tūranga kino tūketūke, mei tērā ra ē, kua turi tōna taringa, kua matapō'ia 'aia, e au maki puku'atu tōna, ē kua kino tōna roro.

Kā riro te maki **tetanati** i te 'akatupu kia ketaketa te au uaua o te kōpapa ē kia 'uti'uti pōitirere, ē kā riro tē reira i te 'akangatā i te 'akaea a'o, ē te āpuku.

Ka rave-kino te maki **mare totō** (pertussis) i te au ara 'akaea a'o, ē tupu ei te au tūranga maremare ē te ruaki. Pēnei, kā riro tēia i te tākinga-kino tinamou i te atemāmā, ē kā riro katoa i te 'akamotu i te 'akaea a'o o te au pēpē. Ko te au pēpē varevare tē ka arapaki kino ia ē tēia.

Tēta'ī pāruru'anga 'akaou mai

Pēnei, ka ōronga'ia atu ki tēta'ī au pēpē
ē tēta'ī au tamariki, tēta'ī au pātia'anga
pāruru 'akaou mai, mei te mea ē, e tūrangā
kino atu tō rātou nō te tu'ia 'anga ē te au
maki piri kino.

Ka tuatua atu to'ou taote kia koe, mē kore ra, te nēti, nō teia.

Te au maitu'anga

E mea putuputu ki te au pēpē ē te au tamariki rikiriki, te au tu maitu'anga marū tē kā tupu, i muri ake i te pātia'anga pāruru. Pēnei, kā vai pēra ua tēia au maitu'anga ē pou ua atu ē 2 ra. Mei tēia te tu ō tēia au maitu'anga:

- ka riririri (ka ro'iro'ī ē ka aue-uē)
- ka tu'ia ē te fiva marū ua
- e mānga 'akapuku tēta'ī i te ngā'ī ō te pātia'anga tei raveia.

Ko tēta'ī au pēpē, pēnei ka mānga rūaki meangiti ē ka 'eke'ia nō tēta'ī 'okota'ī epetoma, i muri ake i te pātia'ia'anga ki te vairākau rotavirus.

Ea'a ta'au kiā rave mē tupu akē te maitu'anga ki ta'au tamaiti?

- 'Auraka ē parai i te ngā'ī i pātia'ia ana nō te mea, pēnei, kā kino atu te tūranga maitu'anga.
- 'Akamātaratara'ia te kaka'u ō ta'au tamaiti, mē te vera ra 'aia.
- E ōronga koe kia ma'ata atu te vai inu ki ta'au tamaiti (mei tērā ra ē, te vai areare, mē kore ra, āngai putuputu'ia ki to'ou ū).
- E ōronga 'ua koe i te katu paracetamol, mē kore ra, te katu ibuprofen, ki ta'au tamaiti, mē nā to'ou taote, mē kore ra, nā te nēti, i 'akakite atu ē, kia rave pērā koe.

Mē te no'o manamanatā ra koe nō te tūranga maitu'anga ō ta'au tamaiti nō tēta'ī pātia'anga pāruru tei rave'ia, ē komakoma atu koe ki to'ou taote, mē kore ra, ki te nēti, mē kore ra, kāpiki'ia atu te founu firī ā te putuputu'anga Healthline ō te 'anga'anga rapakau, nūmero 0800 611 116, i tēta'ī ua atu tuātau i te avatea, mē kore ra, i te pō.

Te Rētita Bāsileia o te Pātia'anga Pāruru (National Immunisation Register)

Tei roto i te NIR te au tuatua katoatoa nō te au pātia'anga pāruru o te au tamariki katoatoa o Nū Tīrēni nei.

I te au taime katoatoa mē ōronga'ia atu te pātia'anga pāruru ki ta'au tamaiti, ka rēkōti to'ou taote, mē kore ra, te nēti, i te reira, ki roto i te NIR.

Nā tēia ē 'akapāpu meitaki ē, kia ōronga'ia atu te au pātia'anga pāruru o ta'au tamaiti, i te tuātau tano meitaki tikāi. Ka tuku'ia atu tēta'i 'akama'ara'anga kiā koe, mē waitata te tuātau nō te rave'anga i te pātia'anga pāruru o ta'au tamaiti.

Nā to'ou va'ine 'aka'anau tamariki, mē kore ra, nā to'ou taote, ē akakite atu kiā koe i tēta'i au mea kē atu nō te NIR, i mua ake ka anau mai ei ta'au pēpē, ē, mē komakoma atu rātou kiā koe nō te au pātia'anga pāruru.

Ea'a to roto i te NIR?

Ka rēkōti te NIR i teia au tuatua o ta'au tamaiti:

- tōna īngoa, tōna ātērēti ngutu'are, tōna rā ānau'anga, tōna tūranga tāne/va'ine, ē tōna tūranga iti tangata
- tōna nūmero rapakau'anga nōnā uaōrāi (te Akapapa'anga ā te Putuputu'anga Rapakau'anga Bāsileia [National Health Index – NHI])
- tōna taote, nēti, ē te putuputu'anga ōronga tauturu, te Well Child Tamariki Ora Provider
- tōna putuputu'anga kōpapa rapakau maki o te mōti'a (DHB)
- tōna au pātia'anga pāruru tei oti i te rave'ia
- to'ou au tuatua kia kitea'ia te rāvenga nō te kapiki atu 'anga iā koe.

Ka rēkōti katoa te NIR mē kua tuku koe i ta'au tika ē, kāre koe ē anoano i ta'au tamaiti kia pātia pāruru'ia.

Kō'ai tē kā kite i te au mea i roto i te NIR?

Ko te aronga 'anga'anga rapakau ōronga tauturu tei ōronga'ia te tika'anga kia rātou, tē ka tika'ia i te ākara i te au tuatua ō ta'au tamaiti i roto i te NIR.

Kua tuku'ia tēia au tuatua akakitekite ki roto i reira, ei 'akapāpu ē, ka ōronga'ia atu te au pātia'anga pāruru firī nō ta'au tamaiti, nō tei tau tōna tūranga kia rave'ia te reira.

Ka rauka iā koe i te pati, i tēta'ī tuātau ua atu, ki to'ou taote, mē kore ra, ki te nēti, nō tēta'ī kōpi ō te au tuatua 'akakitekite ō ta'au tamaiti i roto i te NIR.

Kua rēkōti katoa'ia ki roto i te NIR, ta'au ī iki ē, kāre koe ē anoano i ta'au tamaiti kia pātia pāruru'ia.

Mē kāre koe ē anoano i te au tuatua ō ta'au tamaiti nō tōna pātia'anga pāruru kia rēkōti'ia ki roto i te NIR, ka rauka iā koe i te 'akaki i teta'ī fōmu 'karē-anoano'ia'. Ē pati koe ki tēta'ī taote, mē kore ra, ki tēta'ī nēti, nō teia fōmu.

Ka rauka rāi i ta'au tamaiti kia ōronga'ia atu te au pātia'anga pāruru firī nōna, ē tae 'ua atu 'aia ki te uki mata'iti 18, 'ua atu ē, kāre koe i anoano kia rēkōti'ia tōna au tuatua pātia'anga pāruru ki roto i te NIR. Kā vai rāi te ingoa ō ta'au tamaiti, tōna ra anau'anga, tōna numero NHI, ē te kōpapa DHB rapakau'anga ō te moti'a ē no'o ra 'aia, ki roto i te NIR.

Nō tēta'ī au tuatua 'akakitekite 'akaou mai nō te pātia'anga pāruru

- E komakoma atu koe ki to'ou taote, mē kore ra, ki te nēti.
- Tatau'ia te tūanga o te pātia'anga pāruru i roto i ta'au puka *Well Child Tamariki Ora My Health Book*.
- Ātoro'ia atu te roro ūira ātuitui ā te Ministry of Health, nō te pātia'anga pāruru, tēnā tei te: www.immunise.govt.nz
- Kāpiki'ia atu te nūmero **0800 IMMUNE (466 863)** mei te ora 9 i te pōpongi ki te ora 4:30 i te avatea a'ia'ī, mei te Mōnītē ki te Varaire.
- Nō tēta'ī tauturu firī i muri ake i te ora tei 'akataka'ia atu (ē 24 ora 'anga'anga), kāpiki'ia atu te nūmero **0800 611 116** ā te Healthline.

Tēnā te au 'apinga i rūnga i te roro ūira ātuitui www.healthed.govt.nz, mē kore ra, tei kō i te Putuputu'anga Ōronga Tauturu Tei 'Akamana'ia, o to'ou DHB o to'ou moti'a. 'Akatūke 'akameitaki 'akaou'ia i roto 'ia Tiurai, 2014. Cook Islands Maori.

Code HE1535

immunise

their best protection